

Алла Коваленко

***СОЦІАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ В УМОВАХ
КОНФЛІКТІВ : АЛЬТЕРНАТИВНІ
ІНФОРМАЦІЙНІ ПОТОКИ***

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

А. Ф. Коваленко

**Соціальна комунікація в умовах конфліктів :
альтернативні інформаційні потоки**

*Методичні вказівки та завдання
для здобувачів другого (магістерського) рівня
спеціальності 061 «Журналістика»*

**Одеса
2022**

УДК 070:316.77-048.93:316.774-028.82(076)

К 56

Автор:

Коваленко Алла Федосіївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри періодичної преси та медіаредагування Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Рецензенти:

І. В. Нечиталюк, канд. філол. наук, доцент кафедри української літератури та компаративістики, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

І. С. Дружкова, канд. іст. наук, доцент, доцент кафедри соціально-економічних дисциплін ОДУВС (Одеський державний університет внутрішніх справ)

Рекомендовано до друку

Вченою радою факультету журналістики, реклами та видавничої справи

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Протокол № 4 від 28 листопада 2022 р.

Коваленко А. Ф.

К 56 Соціальна комунікація в умовах конфліктів: альтернативні інформаційні потоки : Методичні вказівки та завдання для здобувачів 1 курсу другого (магістерського) рівня спеціальності 061 «Журналістика». Одеса: Видавець С.Л. Назарчук, 2022. 33 с.

Методичні вказівки містять матеріали, мету, завдання курсу, тематику лекційних та практичних занять, практичні завдання, завдання для самостійної роботи й питання для різних форм контролю. Для виконання самостійної роботи і вивчення дисципліни наведено перелік рекомендованої літератури та електронні ресурси.

Методичні вказівки призначені для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання.

УДК 070:316.77-048.93:316.774-028.82(076)

© Коваленко А. Ф., 2022.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тематичний план	8
Тематика та плани практичних занять.....	10
Самостійна робота.....	24
Питання для різних форм контролю.....	26
Рекомендована література.....	28

ВСТУП

Дисципліна «Соціальна комунікація в умовах конфліктів: альтернативні інформаційні потоки» викладається для здобувачів 1 курсу другого (магістерського) рівня зі спеціальності 061 «Журналістика». Навчальним планом передбачено на її вивчення 150 год, з яких лекції – 20/10, практичні заняття 30/0, самостійна робота – 100/140 Підсумковий контроль – залік. «Соціальна комунікація в умовах конфліктів: альтернативні інформаційні потоки» входить до переліку вибіркових освітніх компонентів професійної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня зі спеціальності 061 «Журналістика».

Предметом вивчення дисципліни є особливості соціальної комунікації в умовах конфліктів: альтернативні інформаційні потоки, їх функціонування, умови, особливості. Пререквізити курсу: ефективність засвоєння змісту дисципліни «Соціальна комунікація в умовах конфліктів: альтернативні інформаційні потоки» значно підвищиться, якщо студент попередньо опанував дисципліни «Історію української та зарубіжної журналістики», «Журналістський фах» і буде гармонізуватися в навчальному процесі з такими дисциплінами, як «Журналістика рішень», «Конфліктологія та діалогові практики в контексті журналістської діяльності» тощо.

Мета : сформувати уявлення про «конфліктне» соціальне середовище, окреслити його специфіку та особливості його висвітлення у ЗМІ, подати типологію соціальних конфліктів, їх причини й наслідки; охарактеризувати законодавчу базу щодо різних соціальних груп, їх прав і свобод; сформувати уявлення про провладні (політичні, виборчі кампанії) та дисидентські інформаційні потоки (політичне, релігійне дисидентство, феміністичний рух, субкультурні спільноти тощо); виявити специфіку комунікації в конфліктних середовищах та форми її реалізації (дискусії, спори, пропаганда, PR-кампанії, інформаційні війни) охарактеризувати засоби впливу на маси офіційних та альтернативних інформаційних потоків.

Завдання :

- узагальнити основні теоретичні знання студентів щодо природи комунікації, соціології, соціальних конфліктів, їх видів;
- сформувати уявлення про комунікацію в тоталітарних та демократичних соціумах в умовах конфлікту;
- виробити компетенції щодо аналізу форм комунікації, каналів поширення інформації, порушень норм у комунікаціях офіційних та альтернативних соціальних групах;
- визначити роль стримуючих актів, цензурних заборон у функціонуванні альтернативних інформаційних потоків; сформувати компетенції стосовно використання засобів впливу в умовах конфліктного середовища та комунікації в ньому.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

б) загальних (ЗК):

ЗК1. Здатність до ефективного використання когнітивного апарату (аналіз, синтез, моделювання).

ЗК9. Здатність до критичного мислення, оцінювання та забезпечення якості діяльності.

ЗК 11. Здатність до реалізації своїх прав та обов'язків як члена суспільства, усвідомлення цінностей громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12. Здатність до збереження та примноження цінностей і досягнень суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку журналістських та соціальних комунікацій.

б) спеціальних (СК):

СК 12. Здатність до використання компетентностей щодо функціонування соціально-політичних та антропоцентричних контекстів у медіадіяльності.

Програмні результати навчання (ПРН): ПРН 1. Застосовувати фахові знання зі сфери медіадіяльності для узагальнення та інтерпретації даних, формулювання компетентних висновків.

ПРН 9. Термінувати проведення медіадосліджень та розробку медіапроектів.

ПРН 11. Оцінювати проблемні питання медіадіяльності, застосовуючи знання з соціально-політичних та антропоцентричних контекстів.

ПРН 14. Визначати параметри конкретних медіапроцесів та явищ з урахуванням законів функціонування медіасистем, оцінювати їх комунікаційну і соціальну значущість.

ПРН 15. Оцінювати соціальні, психологічні, комунікаційні ризики щодо використання конкретних практик і технологій медіадіяльності з позицій відповідальності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати**:

- законодавчу базу щодо різних соціальних груп, їх прав і свобод;
- природу комунікації, соціології, соціальних конфліктів, їх видів;
- характеристики провладних (політичних, виборчих кампаній) та дисидентських інформаційних потоків (політичного, релігійного дисидентства, феміністичного руху, субкультурних спільнот тощо);
- специфіку комунікації в тоталітарних та демократичних соціумах в умовах конфлікту;
- особливості комунікації в конфліктних середовищах та форми її реалізації (дискусії, спори, пропаганда, PR-кампанії, інформаційні війни);
- засоби впливу на маси офіційних та альтернативних інформаційних потоків.

повинен **уміти**:

- аналізувати форми комунікації, канали поширення інформації, порушення норм у комунікаціях офіційних та альтернативних соціальних групах;
- визначати роль стримуючих актів, цензурних заборон у функціонуванні

альтернативних інформаційних потоків;

- використовувати засоби впливу в умовах конфліктного середовища та комунікації в ньому.

Основна підготовка студентів здійснюється на лекційних заняттях, але значною мірою покладається на самостійне вивчення предмету студентами денної та заочної форми навчання під час семестру. Самостійна практична робота студентів ґрунтується на опрацюванні першоджерел і написанні творчих робіт – письмових наукових есеїв. У ході лекційних занять розглядаються теоретичні аспекти дисципліни, пояснюються дискусійні або проблемні моменти, а також пояснюються окремі аспекти аналізу творів політичних та релігійних дисидентів, щодо написання наукових есеїв. Захист власних досліджень та їх презентація відбувається на окремому занятті й додатково оцінюється.

Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: словесні (лекція, пояснення); метод бесіди; робота з текстами, збірками документів, публіцистики (під керівництвом викладача, самостійна робота студентів); використання соціальних мереж або електронних ресурсів для перегляду документальних стрічок за збірками документалістики або художніх фільмів про дисидентів (на кшталт фільму про В. Стуса «Заборонений» (режисер Роман Бровко (2019); «Нескорений», режисер Олесь Янчук (2000), записів зустрічей дисидентів з громадськістю, екскурсій віртуальним музеєм «Дисидентський рух в Україні».

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин, що становить 5 кредитів ЄКТС.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Змістовий модуль 1. Соціальні конфлікти, їх природа та види. Умови перебігу конфліктів та інформаційних потоків у державах різних політичних систем

Тема 1. Поняття «конфліктне середовище». Соціальні конфлікти та їхні різновиди. Соціальні групи та конфлікти між ними в інформаційному полі. Способи вирішення конфліктів. Вирішення конфліктів у тоталітарних та демократичних суспільствах.

Тема 2. Особливості комунікації офіційних та альтернативних потоків у різних політичних системах (тоталітарних та демократичних). Законодавчі акти, цензурні заборони, матеріально-технічні умови та їх роль у забезпеченні функціонування вище окреслених інформаційних потоків.

Тема 3. Форми та ресурси офіційного (державного) нарративу. Кампанії (економічні, культурні, миротворчі тощо), пропаганда, інформаційні війни. Інформаційні кампанії та нарративи в СРСР під час «виконання інтернаціонального обов'язку в Афганістані», антитерористичні операції в Чечні в СРСР, інформаційні (гібридні) війни Росії в Криму, Донбасі, Сирії (громадянські війни). Війна у В'єтнамі (США). Засоби ведення інформаційних кампаній, пропаганди та інформаційних, гібридних воєн у тоталітарних суспільствах.

Тема 4. Форми комунікації в демократичному суспільстві (діалоги, дискусії, спори, полеміки). Захист базових прав і свобод у демократичному суспільстві. Нормативні акти, громадські та профспілкові організації, судова система, публічні особи, канали поширення інформації. Роль ЗМІ у захисті інтересів окремих спільнот.

Тема 5. Комунікаційні стратегії й тактики опозиційних до влади інформаційних потоків. Стратегія заперечення цінностей і міфології офіційної радянської влади, спростування ідей завдяки історичним та документальним фактам з реальної дійсності. Реалізація гармонійного існування українця у вільній державі, створення власних міфів і власних героїв. Формування незалежної особистості з власними ідеалами, ідеями, поглядами. Настановність опозиційних нарративів та залучення аудиторії в комунікацію.

Змістовий модуль 2. Сучасна документалістика та персоналії

Тема 6. Самвидав як одвічна опозиційна категорія та історичне явище. Дисидентство як форма спротиву офіційній системі. Політичне дисидентство в Україні. Підцензурна журналістика, критика, література та самвидав. Тематичне поле, форми поширення поза офіційною інформацією. Радикалізація політичного дисидентства в Україні в 1970-х роках та її інформаційно-протестний вияв.

«Український вісник» як унікальне ЗМК, офіційний самвидавний канал дисидентів.

Тема 7. Гендерний рух. Здобутки С. Русової, Лесі Українки та їхніх послідовниць 70-х років ХХ ст. Н. Строката, Н. Світлична та ін. у суспільних сферах щодо боротьби за права жінки в науці, мистецтві, політиці. Громадська організація «Союз Українок» на Галичині та Мілена Рудницька, Український Жіночий Союз у Празі та Зінаїда Мірна в обороні національних прав в Україні й на міжнародній арені. Українська Гельсинська Група (Н. Строката, О. Мешко, Лариса Руденко та інші) на захисті прав жінок у СРСР. Жіночі наративи в «табірних мемуарах» Н. Строкатої, Надії Світличної та інших жінок-дисиденток. Роль «польових досліджень» у жіночому письмі. Національні земляцтва, сестринства та їх значення в поширенні альтернативних інформаційних потоків.

Тема 8. Націоналістичні рухи, радикалізація національної думки. ОУН-УПА як ідеологічне, військове та державне альтернативне об'єднання. Особливості поширення інформації, комунікації, форми пропаганди. Система зв'язку, видань. Публіцистика С. Бандери та ін. Зарубіжні українські націоналістичні видання «Тризуб» тощо.

Тема 9. Релігійне дисидентство в СРСР. Знищення української православної церкви в Україні, репресії українського духовництва та священників. Боротьба з п'ятдесятниками, баптистами та іншими релігійними відгалудженнями за часів М. Хрущова. Державні антирелігійні кампанії. Нелегальне поширення релігійної літератури, підпільні служіння, видання. Жінки на захисті релігії

Тема 10. Сучасні націоналістичні рухи, молодіжні організації, об'єднання ЛГБТ-спільнот тощо. Особливості пропаганди та впливу в умовах демократизації суспільства. Роль соціальних мереж у характері комунікації, формах та способах впливу.

ТЕМАТИКА ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття – 30

Тема 1. Дисидентський рух як суспільне явище. «Український вісник» як основне видання дисидентів в Україні (2 год.)

План

1. Суспільно-політична криза в другій половині 1960-1970-х рр.
2. Дисидентський рух. Етапи.
3. Самвидав як субкультурне явище дисидентства.
4. Дисидентські інформаційні потоки. Форми й методи поширення інформації.
5. Журнал «Український вісник» як одне з провідних видань дисидентів. Редакційний колектив та наповнення матеріалами (проблемно-тематичні лінії).
6. Інші ЗМК дисидентів в Україні й за її межами (Радіо Свобода, «Український календар», видання за океаном, видавництво «Сучасність»).
7. В. Чорновіл як головний редактор «Українського вісника».
8. Методи й способи боротьби з дисидентством в сср. Інститут цензури.

Література

1. Гавронська Т. В. Дисидентські рухи як спроба реалізації свободи слова і дії особистості. *Право*. Вип. 22. 2013. С. 176–183.
2. Мельникова О. С. Особливості дисидентських комунікацій в Україні 1960-початку 1990-х рр... дис. канд. наук із соц. комун. Дніпро, 2018.
https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/dissertations/K08.051.19/dissertation_5b9e2d0878399.pdf
3. Мельникова О.С. Дисидентська комунікація: причини та наслідки / О.С. Мельникова. Маріуполь, 2011. С. 31–34.
4. Обертас Олесь. Український самвидав: літературна критика та публіцистика (1960-ті – початок 1970-х років) Київ : Смолоскип, 2010. 300 с.
5. Спанатій О. С. Український самвидав 1960–80-х років: сегмент неперіодичних видань: Автореф. дис. канд. наук із соціальн. комунік: 27.00.05/ О. С. Спанатій; Інститут журналістики КНУ імені Т. Шевченка. 20 с.
6. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління: (історико-літературний та поетикальний аспекти). Київ: Смолоскип, 2010. 632 с.
7. Федик Л. Б. Дисидентський рух як форма протидії державним та партійним органам радянської влади в 60-80-х рр. XX ст.: історико-правовий аспект *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського*

Тема 2. Правозахисна та політична публіцистика В. Чорновола (2 год.)

План

1. В. Чорновіл як один з лідерів дисидентства. Роль. Переконавання. Професійна діяльність.
2. Феномен політичної публіцистики В. Чорновола:
 - а) збірка «Правосуддя чи рецидиви терору» як правозахисна публіцистика, особливості, впливовість;
 - б) документальна збірка «Лихо з розуму», жанр, ознаки публіцистичності, поетика, впливовість;
 - в) картина світу в збірках, система героїв дисидентів.
3. Харизматика В. Чорновола та її роль у публіцистичній комунікації з аудиторією.

Література

1. Деревінський В. Ф. Праці В. Чорновола – «Правосуддя чи рецидиви терору?» та «Лихо з розуму» як джерело до вивчення радянських репресій 1965-1966 рр. *Магістеріум*. Національний університет «Києво-Могилянська академія». Вип. 28. Історичні студії. Київ, 2007. С. 37–42.
2. Турмис В. Він говорив, що думав, думав, що говорив. URL: // http://www.drohobych.com.ua/index.php?option=com_content&task.
3. Хейфец М. Вячеслав Чорновіл – зєковський генерал. Київ: Такі справи, 1991. 160 с.
4. Чорновіл В. Правосуддя чи рецидиви терору. Чорновіл Л. Твори: У 10 т. Т.1. Літературознавство. Критика. Журналістика. Київ: Смолоскип, 2003. С. 71–351.
5. Чорновіл В. Лихо з розуму. *Чорновіл В. Твори: У 10 т* Т.2. Літературознавство. Критика. Журналістика. Київ: Смолоскип, 2003. С. 363–672.

Тема 3. Роль мистецьких (літературних) кіл у поширенні ідей дисидентів (2 год.)

Питання, винесені на обговорення фільму про В. Стуса «**Заборонений**» (режисер Роман Бровко)

План

1. Як та з допомогою яких образів у кінофільмі відображена задушлива атмосфера СРСР?

2. Наскільки переконливо відтворено образи учасників Клубу творчої молоді та представників дисидентства, як-то Алли Горської, І. Дзюби, Михайлини Коцюбинської?
3. Які основні події-тригери дисидентського руху в Україні відображено у фільмі?
4. Які методи поширення інформації та канали передачі використовували дисиденти? Хто з героїв їх продемонстрував?
5. Наскільки глибоко В. Стус розумів проблему денационалізації України та русифікації? Чи знайшли Ви підтвердження його твердженню про «Донбас-пустелю»? аргументуйте відповідь, як моментами з фільму, так і з власного досвіду.
6. Чи вдалося акторові Дмитру Ярошенку відтворити характер В. Стуса і переконати читача в силі й незламності волі головного героя? (Назвіть основні риси характеру та світоглядні переконання героя).
7. Дайте визначення життєвого кредо В. Стуса. Чому його постать міфологізована?
8. Чому картину не названо як і однойменну збірку В. Стуса «Птах душі»?
9. Яке значення має для фільму лист В. Стуса синові? З яким з художніх творів української літератури письменника-шістдесятника він перегукується?
10. Чому Віктор Медведчук так боявся оприлюднення матеріалів кримінальної справи В. Стуса?

Письмове завдання:

Написати есей на тему: «Чому В. Стус і мертвим залишився страшним для системи?»

Література

1. Андрос Олег «Заборонений»: Всі, хто проти диктатури, встаньте! Нігіліст. URL: <https://www.nihilist.li/2019/09/18/zaboronenij-vsi-hto-proti-diktaturi-vstante/>
2. Гаврилюк Я. Народе мій, до тебе я ще верну. Кіно-театр. URL: <https://kino-teatr.ua/uk/review/zaboroneniy-4846.phtml>
3. Голіздра Ірина фільм «Заборонений», або Чому варто подивитися кіно про Василя Стуса. *Українська правда*. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2019/08/27/238034/>
4. «Заборонений»: скорочений варіант нудного роману URL: <https://tsn.ua/blogi/themes/culture/zaboroneniy-1406784.html>
5. Кокотюха Андрій «Заборонений» : пастка, яку влаштував Василь Стус. Детектор медіа URL: <https://detector.media/kritika/article/170528/2019-09-06-zaboronenyu-pastka-yaku-vlashtuvav-vasyl-stus/>
6. Пастух Тарас «Заборонений» : кілька вражень. ZBRUC URL: <https://zbruc.eu/node/91838>

7. Самченко Валентина «Заборонений» : фільм про боротьбу до смерті і кохання Василя Стуса. Україна молода URL: <https://www.umoloda.kiev.ua/number/3503/164/136956/>

Тема 4. Політична документалістика Л. Лук'яненка Політика й мистецька критика в публіцистиці І. Світличного (2 год.)

План

1. Левко Лук'яненко як політичний та державний діяч.
2. Світоглядні засади.
3. Національна ідея в інтерпретації Левка Лук'яненка (за матеріалами праці «Національна ідея і національна воля»).
4. Аналіз публіцистики (збірки «Сповідь у камері смертників» та «Не дам загинуть Україні»). Документалізм і публіцистичність.
5. Образна система. Образ автора.
6. І. Світличний – літературний критик.
7. Аналіз будь-якого матеріалу І. Світличного (на Ваш вибір).

Література

1. Кралюк П. Патріарх дисидентів. Пам'яті Левка Лук'яненка URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29350444.html>
2. Лук'яненко Левко Не дам загинуть Україні. Київ: Софія, 1994. 510 с.
3. Лук'яненко Левко Сповідь у камері смертників. Київ : б. в., 1991. 110 с .
4. Лук'яненко Левко Національна ідея і національна воля. Київ: б. в., 2006. 285 с.
5. Націоналізм може бути тільки радикальним – останнє інтерв'ю Левка Лук'яненка URL: https://www.youtube.com/watch?v=B_obuPBXd9Y
6. Світличний І. Гармонія і алгебра. *З живучого племені Дон Кіхотів*. Київ : Грамота, 2008. С. 64–81.
7. Світличний І. Письменник і критик... А читач? *І. Світличний. Твори. Поезії, переклади, публіцистика* URL: <http://shorn.chtyvo.org.ua>
8. Світличний І. О., Світлична Н. О. *З живучого племені Дон Кіхотів / Упорядкували М. Х. Коцюбинська та О. І. Неживий / І. О. Світличний, Н. О. Світлична*. Київ: Грамота, 2008. 816 с.
9. Три профілі в історії незалежної України: Левко Лук'яненко, Євген Сверстюк, В'ячеслав Чорновіл (До 30-ї річниці незалежності України): бібліогр. покажч.; Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Бібліотека імені Михайла Андрійовича Жовтобрюха. Полтава, 2021. 20 с. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/>

Тема 5. Персоналістська орієнтація публіцистики Є. Сверстюка. Проповідництво та пропаганда (2 год.)

План

1. Є. Сверстюк та його роль у розвитку дисидентського руху. Учасник руху Опору та організатор самвидаву.
2. Найпопулярніший текст самвидаву Є. Сверстюка та І. Світличного «З приводу процесу над Погружальським». Ознаки памфлетності в статті як стратегія дієвості і впливу на читача.
3. «Собор у риштованні» – есей-виклик моральній деградації тоталітарної системи:
 - а) проблемно-тематичні лінії;
 - б) особливості формотворення.
4. «Шістдесятники і Захід» – есей-оцінка здобутків шістдесятництва.
5. Збірка «Блудні сини України» на захисті відродження духовності та морально-етичних проблем українського суспільства:
 - а) роль класиків у становленні національної літератури (образи Т. Шевченка та Л. Українки);
 - б) міфологізація й оцінка ролі дисидентів у суспільних зрушеннях (В. Стус, Оксана Мешко, В. Симоненко, Б. Антоненко-Давидович, К. Білокур, А. Сахаров);
 - в) проблема вибору класиків літератури та сучасників Є. Сверстюка (П. Тичина, церковні діячі).

Література

1. Обертас О. Український самвидав: літературна критика та публіцистика (1960-і – початок 1970-х років). Київ: Смолоскип, 2010. 300 с.
2. Сверстюк Є. Блудні сини України. Київ : Б. в., 1993. 256 с. URL: [http : // shorn.chtyvo.org.ua](http://shorn.chtyvo.org.ua)
3. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління: (історико-літературний та поети кальний аспекти). Київ: Смолоскип, 2010. 632 с.
4. Хоменко Т. Проповідництво і сучасна публіцистика: Монографія. Львів: ПАІС, 2008. 136 с.

Тема 6. Моральні імперативи публіцистики В. Мороза (2 год.)

План

1. В. Мороз – представник радикального дисидентства.
2. Проблемно-тематичні лінії есеїв «Репортаж із заповідника імені Берії» та «Серед снігів».
3. Опозиції конотативних образів есеїв.
4. Автор – читач.
5. Комунікативні стратегії автора.

Література

1. Kosiv.art. Населені пункти. «Хроніки опору» URL: <http://www.kosivart.com/index.cfm/fuseaction/kosmach.chronicle/>
2. Козирева Т. «Ніколи не жалкував, що обрав саме такий шлях...» URL: m.dey.kyiv.ua/ukr/artic

3. Мороз В. Репортаж із заповідника імені Берії. Мюнхен : Сучасність, 1968. 47 с. URL: diasporiana.org.ua
4. Мороз В. Серед снігів. Сідней, 1971. 31 с. URL: <http://shorn.chtyvo.org.ua>
5. Паска Б. В. “Репортаж із заповідника імені Берії” Валентина Мороза як виклик тоталітарній радянській системі. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. Вип. 45. 2016. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?
6. Паска Б. В. Історичні науки. Дисидентська діяльність українського історика Валентина Морозу у 1960–1970 рр. *Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник»* С.106–111. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?
7. Український інститут національної пам’яті. 1936 – народився Валентин Мороз, історик і дисидент URL: <https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/kviten/15/1936-narodyvsya-valentyn-moroz-istoryk-i-dysydent>
8. Шилюк О. Історія однієї книги [В. Мороз «Серед снігів»] URL: <http://archer.chnu.edu.ua>

Тема 7. Особливості публіцистики М. Гориня та її комунікативний потенціал (2 год.)

План

1. Михайло Горинь як один з організаторів та лідерів дисидентського руху в Західній Україні.
2. Збірка М. Гориня «Запалити свічу» – історично-документальна картина руху Опору.
3. Автобіографізм, фактаж та особливості висвітлення руху опору в подієвих нарисах Михайла Гориня.
4. Дисидентський рух у портретних нарисах Михайла Гориня.

Література

1. Горинь М. Запалити свічу (упорядник В. Овсієнко) Харків: Права людини, 2009. 306 с.
2. Єдина Україна, Михайло Горинь. Біографія / Єдина Україна URL: <http://www.gulag-museum.org.ua>
3. Кравченко В. Михайло Горинь запалює свічу. URL : <http://kobza.com.ua>

Тема 8. «Жіноча» публіцистика українського дисидентства (на прикладі текстів Н. Строкатої, Н. Світличної, Г. Могильницької та ін.) (4 год.)

План

1. Н. Строката – одна з активних діячок-дисиденток Одещини.

2. Аналіз творів Н. Строкатої, уміщених у збірці матеріалів про неї «Донька Одеси : Ніна Строката в документах і спогадах» (2005) (або інші матеріали з доступних джерел, зокрема сайту «Чтиво»):
 - а) проблемно-тематичні лінії текстів (статей, промов, заяв тощо);
 - б) критика радянської системи (звернення про розстріл власного чоловіка, «Україна і ми», «Науковці й наука під протекторатом Москви»);
 - в) проблеми незахищеності жінки в тоталітарному світі («Світ правдивими очима. Тюремно-табірний антисвіт»).
3. Портретні нариси про українських жінок-дисиденток (Оксана Мешко, Раїса Руденко, Ольга Гейко-Матусевич та ін.)(Жінки-в'язні сумління: Радянський Союз, рік 1985»).
4. Стратегія авторки в комунікації з читачем:
 - а) вибір жанру;
 - б) спосіб аргументації;
 - в) образностильові прийоми;
 - г) невербальні засоби комунікації (ритуалізація);
 - д) образ читача.
5. Радянська картина світу в публіцистиці Н. Світличної (статті, виступи, спогади «Погром з продовженням»). Образ жінки.
6. Соціальний конструкт гендеру, стереотипи. Порушення проблеми в різних соціальних сферах. Законодавча закріпленість порушення жіночих прав, материнства.
7. Статеворольовий конфлікт як форма представлення питання в тоталітарному соціумі. Норми твердості на допитах. Стратегії переконання в політичному судовому перформансі (на матеріалі власних спогадів «Погром з продовженням»).
8. Н. Світлична на захисті прав жінок. Питання творчої, професійної самореалізації жіноцтва. Редагування журналу «Віра» (США).
9. Портрети відомих чоловіків-дисидентів, романтиків боротьби (Є. Сверстюк, І. Світличний, Микола Плахотнюк та ін).
10. О. Мешко як уособлення «козацької матері». Міфологізація жіночої боротьби. Твердість характеру та переконань. Заяви до радянського уряду на захист дисидентів.
11. Сучасна полемічна література в інтерпретації Г. Могильницької: боротьба за створення єдиної помісної церкви в Україні (за матеріалами «Літос, або камінь із праці правди на розбиття митрополичого блудословія»).

Практичне завдання:

1. Подивитися зустріч з Ніни Строкатої з українською громадою, охарактеризувати доповідачку (харизму, інтонацію тощо) на основі переглянутого сюжету «Ніна Строката-Карванська, зустріч з Українською

Громадою в м. Монреаль, Канада» URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=9XhsZcjOKBw>.

2. Виявити ознаки перформансної комунікації в публіцистиці Н. Строкатої

Література

1. Ганна Василівна Михайленко URL:
https://shron1.chtyvo.org.ua/Zona/Chyslo_29.pdf
2. Донька Одеси: Ніна Строката в документах і спогадах. Одеса: Друк, 2005. 516 с.
3. Зайцев Ю. Одеса — південна «столиця» опозиційного руху 60–80 років. *Донька Одеси: Ніна Строката в документах і спогадах*. Одеса: Друк, 2005. С. 12–21.
4. Зайцев Ю. «Ненавиджу грати на вікнах». Новітня доба. Львів. 2018. Вип. 6. С. 249–256. URL : <http://www.inst-ukr.lviv.ua/download.php?portfolioitemid=305>
5. Зустріч Надії Світличної з пресою URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=bfFK9rXMVls>
6. Кісь О. Повсякденне життя українських жінок у надзвичайних історичних обставинах середини ХХ ст.: гендерні аспекти досвіду та репрезентацій... дис. докт. наук. Спеціальність: 07.00.05 – етнологія. Львів, 2017. 447 с. URL:
https://shron1.chtyvo.org.ua/Kis_Oksana/Povsiakdenne_zhyttia_ukrainskykh_zhinok_u_nadzvychainykh_istorychnykh_obstavynakh_seredyny_KhKh_st_h.pdf
7. Коваленко А. Ф. Комунікаційна парадигма публіцистичного дискурсу дисидентів (на матеріалі текстів Н. Строкатої). *Діалог: Медіа-студії*. 2015. Вип. 20. С. 106–115.
8. Колтунова В. Вспоминая Нину Строкатую. *Одеська хвиля. Документи, твори, спогади в'язнів сумління*. Одеса: Друк, 2006. С. 215–226.
9. Мешко О.: До Президії Верховної Ради УРСР. Заява. URL:
https://chtyvo.org.ua/authors/Ukrainska_hromadska_hrupa_spryiannia_
10. Мешко О.: Замість некролога (на смерть М. Мельника). URL:
https://chtyvo.org.ua/authors/Ukrainska_hromadska_hrupa_spryiannia_
11. Могильницька Г. А. З непам'яті прикликана судьбою. Бровари: Українська ідея, 2007. 288 с.
12. Могильницька Г. Літос, або камінь із пращі правди на розбиття митрополичого блудословія. — Бровари: Українська ідея, 2004. 104 с.
13. Ніна Строката-Карванська, зустріч з Українською Громадою в м. Монреаль, Канада. URL :
<https://www.youtube.com/watch?v=9XhsZcjOKBw>.
14. Овсієнко В. «Ви, сиділи, Ніно, на престолі...» (презентація у Києві). *Одеська хвиля. Документи, твори, спогади в'язнів сумління* Одеса: Друк, 2006. С. 205–214.

15. Одесский мартиролог: Данные о репрессированных Одессы и Одесской области за годы советской власти. Историко-мемориальное издание: В 4 т. Одесса: ОКФА, 2005. Т. 4. 896 с.
16. Прошу його розстріляти. *Одеська хвиля. Документи, твори, спогади в'язнів сумління* / Упор. П. Отченашенко, О. Рішніків, Д. Шупта. Одеса: Друк, 2006. С. 232–235.
17. Петренко И. С кем же Вы, Строкатова? *Знамя коммунизма*. 1971. 6 марта.
18. Світлична Н. Погром з продовженням (I). *Сучасність*. 1983. Ч. 3 (263). URL: https://shron2.chtyvo.org.ua/Suchasnist/1983_N03_263.pdf
19. Світлична Н. Погром з продовженням (II). *Сучасність*. 1983. Ч. 4 (264). С. 72–99. URL: https://shron2.chtyvo.org.ua/Suchasnist/1983_N04_264.pdf
20. Світлична Н. З живучого племені Дон Кіхотів URL: https://shron2.chtyvo.org.ua/Suchasnist/1983_N09_269.pdf
21. Світлична Н., Світлична Леоніда. Доброокій: Спогади про Івана Світличного URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Svitlychna_Leonida/Dobrookiyi_Spohady_pro_Svitlychnoho/
22. Світлична Н. Зустріч з Українською громадою в м. Монреаль. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=3CasQelg8zA>
23. Скрипка В. М. Свідчу. Інтерв'ю Оксани Яківни Мешко URL: <https://museum.khpg.org/1121373859>
24. Страсна дорога Оксани Мешко URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kartalova_Liubov/Strasna_doroha_Oksany_Meshko_do_115-richchia_vid_dnia_narodzhennia_ukrainskoi_dysydentky.pdf
25. Тюхненко Є. Оксана Мешко. Як КДБ не зміг одну «козацьку матір» перемогти <https://www.radiosvoboda.org/a/28106315.html>
26. Презентація <http://www.oridu.odessa.ua/news/2016/11/08/001.pdf>

Тема 9. Одеська хвиля дисидентів (2 год.)

План

1. Діяльність Одеського «Меморіалу» та Асоціації жертв політичних репресій, Меморіалу імені Василя Стуса. «Одеський мартиролог»: аналіз наслідків репресій радянського режиму на Одещині.
2. Святослав Карванський в обороні української мови. Творча діяльність та публікації в журналі «Україна». Просвітницька робота.
3. Ганна Михайленко – неоголошена членкиня УГГ. Роль США у звільненні Г. Михайленко.
4. Павло Отченашенко як представник політичного дисидентства на Одещині. Діяльність з допомоги репресованим та поновлення їх прав.
5. Публіцистика В. Барладяну-Берданика в українських та закордонних виданнях (одеських, бухарестських, паризьких тощо). Праці «А как же иначе?», «Горе от ума» та ін.

6. Олекса Різників та його внесок у боротьбу одеських дисидентів.
7. Самвидавні матеріали та їх поширення в стінах ОНУ імені І. І. Мечникова. Патріотична свідомість студентів українського відділення філологічного факультету (М. Суховейкий, Т. Ананченко та ін.)

Література

1. Барладяну В. Ще раз про неволю... Торонто. 1990. 91 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/ideologiya/14799-barladyanu-v-shhe-raz-pro-nevolyu/>
2. Дороги за колючою проволку. Воспоминания, очерки о людях ГУЛАГа и о правозащитном движении в Одессе. Одеса: Астропринт. 259 с.
3. Лісова В. П. Жінки в русі опору сімдесятих років URL: <https://museum.khpg.org/1202337115>
4. Одеська хвиля. Документи, твори, спогади в'язнів сумління. Одеса: Друк, 2006. 256 с.
5. Одеська хвиля – 4. Документи, твори, спогади в'язнів сумління. Одеса: Друк, 2006. 312 с.
6. Овсієнко В. Барладяну-Бирладник В. URL: <https://museum.khpg.org/en/1113843645>
7. Овсієнко В. В. Інтерв'ю з Михайленко Ганною Василівною URL: <https://museum.khpg.org/1121199690>
8. Про відзначення державними нагородами України засновників та активістів Української Громадської Групи сприяння виконанню Гельсінкських угод URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/937/2006#Text>
9. Різників О. «Я винен тим, що українець»: Інтерв'ю Юрія Зайцева з Олексою Різниківим. *Документи* / В. Різників. Львів: ВФ «Афіша», 2007. 232 с.
10. Суржик починає і... хто виграє? *Одеська хвиля. Документи, твори, спогади в'язнів сумління*. Одеса: Друк, 2006. С. 226–232.
11. «Я винен тим, що українець»: Інтерв'ю Юрія Зайцева з Олексою Різниківим. *Документи*. Львів: Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України, 2007. 232 с.

Тема 10. Публіцистика ОНУ-УПА (4 год.)

План

1. Історія формування та існування ОУН-УПА.
2. Канали поширення інформації (радіо, видавнича продукція, преса).
3. Форма поширення інформації (мережа в підпіллі).
4. Перформансна комунікація (річніці, виступи, акції та атентати тощо).
5. Перформансна комунікація на Варшавському та Львівському судових процесах.

6. Документи, що формують політичний світогляд націоналістів ОНУ-УПА.

Література

1. Булавка Є. Публіцистика збройного підпілля. *Детектор media*. 2009. URL: <https://detector.media/kritika/article/48767/2009-10-23-publitsystyka-zbroynogo-pidpillya/>
2. Гордасевич Г. Степан Бандера: людина і міф. Львів: ЛА «ПІРАМІДА», 2001. 208 с.
3. Горєвалов С. І. Військова журналістика України: історія і сучасність. Львів, 1998. 338 с.
4. Десять книжок про бандерівців. *BBC NEWS Україна*. 2014. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2014/03/140314_upa_banderivsi_books_ko
5. Дячун Т. Тернистий шлях до волі: спогади, статті, промови. Біла Церква: Час Змін Інформ, 2019. 268 с.
6. Національний музей-меморіал жертв окупаційних режимів. Тюрма на Лонцького. URL: <http://www.lonckoho.lviv.ua/>

Тема 11. Українське релігійне дисидентство (2)

План

1. Посилення терору в срср щодо релігійних конфесій 1944 року. Антирелігійна кампанія 1959-1964 рр. Опір греко-католицької церкви радянській владі в УРСР: «катакомбність» церкви. Андрій Шептицький як лідер церкви.
2. Репресії щодо митрополита Йосипа Сліпого та його прихильників.
3. Йосип Тереля та Василь Кобрин в обороні УГКЦ, їх роль у створенні «Ініціативної групи захисту прав віруючих і церкви в Україні» (1982). Видання «Хроніки української католицької церкви».
4. Переслідування священників УАПЦ. Василь Романюк на захисті переслідуваних священників та вірян.
5. Баптистський рух в Україні. Родина П. та Л. Вінсів в обороні християн-баптистів.
6. Л. Вінс, її роль у заснуванні «Ради родичів в'язнів євангельських християн-баптистів», журналу ЄХБ «Вісник спасіння» (1963) та «Бюллетень Совета родственников ЕБХ».
7. Праці Л. Вінс «Портрети жінок Старого заповіту» та «Портрети жінок Нового заповіту».
8. Репресії щодо п'ятдесятництва. Роль бюлетеня «Інформаційна служба християн віри євангельської – п'ятдесятників». Комітет «Право на еміграції» та її лідер Павло Ахтьоров.
9. Переслідування Вірних і вільних адвентистів сьомого дня (ВВАСД). Видавництво ВВАСД «вірний свідок».

Практичне завдання:

1. Ознайомитися з виступом старшого наукового співробітника Надії Беякової (з 55 хвилини до 1.20 хвилин) URL:

<https://www.youtube.com/watch?v=1nbCZBjZSb4&list=PLV586vSwdZMdrFYdD6zQ5GsnRjwfQyFNo&index=3>. Описати, який тип комунікації обрали жінки. Охарактеризувати образ жінки. Визначити спектр проблем українського жіноцтва, порушених у публіцистиці українських жінок-дисиденток, зокрема Н. Світличної.

2. Проаналізувати гендерний конфлікт у пеніциарній системі СРСР як призму порушення прав жінки в маскулінному радянському соціумі

Література

1. Бойко Р. Опір греко-католицькій релігійній політиці радянської влади в західних областях України (середина 50-х – середина 60-х рр. XX ст.). *Наукові записки. Історичні науки*. Вип. 10. Острог, 2008. URL: https://eprints.oa.edu.ua/47/1/ZN_Vyp_10.pdf
2. Висовень О. Лідія Вінс (у релігійному дисидентському русі в УРСР 1960–1980-ті рр.). *Влада і церква* URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Vysoven_Oksana/Lidiia_Vins_u_relihiinomu_dysydentskomu_rusi_v_URSR_1960_1980-ti_rr/
3. Захаров Б. Нарис історії дисидентського руху в Україні (1956-1987) Харків : Фоліо, 2003. 144 с. URL: <https://library.khpg.org/files/docs/bzakharov.pdf>
4. Мателешко Ю. Релігійне дисидентство на Закарпатті 60-х –початку 80-х років. *Carpatica-Karpatika*. – Ужгород: УжНУ, 2002. Вип. 20. Релігія і церква в країнах Центральної та Південно-Східної Європи. С. 130–141 URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/11782>
5. Поліщук А. М. Особливості протестного релігійного руху як основи вираження релігійного дисидентства в СРСР. *Релігієзнавство*. Вип. 42 (55), 2020. С. 110–118.
6. Про П. Вінса: Телеграма. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Ukrainska_hromadska_hrupa_spryiannia_vykonan/VYYPUSKY_ch1_1978_r_ch2_1978_r_beznomernyi_berezen_1979_r_ch11980_r_ch21980_r/
7. Релігійне дисидентство URL: https://pidru4niki.com/istoriya/religiyne_disidentstvo
8. Секо Я. Основні етапи діяльності української гельсинської групи. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Seko_Yaroslav/Osnovni_etapy_diiialnosti_Ukrains
9. Суцук О. Радянські державно-політичні органи та релігія і церква у Волинській області (1944–1935). *Наукові записки. Історичні науки*. Вип. 10. Острог, 2008. URL: https://eprints.oa.edu.ua/47/1/ZN_Vyp_10.pdf

Тема 12. Молодіжні (субкультурні) та інші альтернативні спільноти в соціальних мережах (4)

План

1. Молодіжні спільноти патріотичного спрямування («Чорноброві», «УкрТві»). Мета, діяльність, поширені ідеї, спосіб популяризації спільноти, конфліктні ситуації.

2. Організації фанатів відомих зірок «ФанТіна», «Фандом», «Beatles. UA» та інші: мета, аудиторія, характер комунікації. Офіційні сторінки в соціальних мережах (Facebook, Instagram, Tik tok, YouTube, Telegram).
3. Творчі об'єднання: «Фікрайтери & фікрідери». Ідея, що об'єднує молодь, спосіб комунікації, контент, учасники.
4. Опозиційні політичні спільноти: громадський та військово-політичний рух: «Правий сектор», «УНА-УНСО», «УВО» та інші.
5. Антиковідники, антивакцинатори, їхні конспірологічні концепції як альтернатива офіційній інформаційній кампанії щодо пандемії коронавірусу (блоги О. Нікітської; Громадський рух «Stop Fake Pandemic», С. Мікітен та Остап Стахів):
 - а) просування теорій змови американською блогеркою О. Нікітською на YouTube-каналі;
 - б) протестні вияви та їх організація С. Мікітена, організація партії «Сильна нація»;
 - в) контент (подкасти, відеоролики, публікації) та маніпулятивні технології антиковідників та антивакцинаторів (YouTube, «dnk media universe», Facebook).
6. ЛГБТ-спільноти. KyivPride, «Наш світ» та інші. Способи комунікації:
 - а) форми вираження позиції: прайди, мітинги, паради;
 - б) захист прав у соціальному середовищі (гей-форум; журнал «Один з нас»).

Література

1. Білецька О. О. Мовні субкультури сучасної молоді. Вопросу духовной культуры. Культурология. С.157–162. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/55976/46-Biletckaya.pdf?sequence=1>
2. Глущенко Ю. В. Соціологія молоді: процеси концептуалізації в контексті соціокультурних змін : автореф. дис. ... канд. соціол. наук : 22.00.01. / Ю. В. Глущенко; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : б. в., 2006. – 20 с.
3. Дацюк Вікторія Публічна комунікація як фактор протидії стигмі та дискримінації віл-інфікованих. Актуальні проблеми державного управління 2018. № 4 (76). С.36–41.
4. Злобіна Олена Субкультури в студентських комунікаціях. *Соціально-комунікаційні проблеми сучасного мультикультурного суспільства*. С 74–81.
5. Ковадло Г. П. Комунікація з «іншим» та толерантний дискурс у сучасному світі. *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2015. Вип. 3–4 (141–142). С 24–35.
6. Куда ведут человечество?» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=gnIIOC7DU-I>
7. Мікітен С. А. URL: <https://www.facebook.com/s.a.mikiten>
8. Мороз О. «Намордник залиште Біллу Гейтсу. Як працює антиковідний рух в Україні». *«Українська правда»*. 19.01.2021. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2021/01/19/7280367/>

9. Стахів О. В. Загальна інформація. URL:
<https://www.chesno.org/politician/23221/>
10. Чудовська Ірина Соціологія масових комунікацій. Навч. посіб. Київ: б.в., 2021. 235 с. URL:
https://soc.univ.kiev.ua/sites/default/files/newsfiles/chudovska_mass_communication.pdf

САМОСТІЙНА РОБОТА

Загальні рекомендації

Робота здобувачів у межах дисципліни включає самостійне вивчення певного переліку тем або окремих тем, що потребують поглибленого опрацювання. Самостійна робота (СР) контролюється у вигляді контрольних робіт. Питання з тем, що відведені на самостійне вивчення, включені до контрольних заходів. Увесь обсяг СР містить завдання, які вимагають від студента систематичної самостійної роботи. Нижчезазначені теми подані на самостійне опрацювання для більшого заглиблення в тему, представлену на лекції в аудиторії.

Окрім того, щоб закріпити практичні навички, нижче наявні завдання для вивчення питання щодо опозиційних інформаційних потоків. Кожне завдання містить опис та критерії аналізу.

З метою варіативності виконання завдань та формування різних комунікативних навичок бажано комбінувати письмові есеї та усні доповіді.

ТЕМИ

Тема 1. Офіційні конфлікти в сучасному українському середовищі (політичні, економічні, національні (етнічні), релігійні тощо) (підготовка до практичних).

Тема 2. Кодекс журналістської етики в Україні. Сучасні законодавчі ініціативи влади у сфері журналістики (підготовка до практичних).

Тема 3. Інформаційні кампанії та наративи в демократичній Україні (підготовка до практичних).

Тема 4. Альтернативні рухи на Одещині (підготовка до практичних та написання есею).

Тема 5. Наративи українсько-російської війни в українських ЗМІ (підготовка до написання есею).

Тема 6. Політичні ток-шоу як форми комунікації на українському ТБ в умовах демократичного розвитку суспільства (підготовка до практичних).

Тема 7. Стратегії і тактики опозиційних до влади телеканалів (підготовка до написання есею).

Тема 8. Блогерство як альтернативний до офіційного інформаційний потік (підготовка до написання есею).

Тема 9. Громадські ініціативи й проекти (опозиційні), їх інформаційні потоки (волонтери, «Демократична сокира», «С14» (українська право радикальна організація), об'єднання ветеранів АТО та інші) (підготовка до написання есею).

Тема 10. ЛГБТ-спільноти та націоналістичні організації («Традиції і порядок»): конфлікти й протистояння. Наративи. (підготовка до практичних та написання есею).

Завдання для самостійної роботи

Виконати письмові завдання на тему:

1. Перший варіант Здійснити пошукову роботу та написати есей про роль одеської хвилі дисидентів у всеукраїнському дисидентському русі, звернувшись до «Одеського меморіалу» та до безпосередніх учасників дисидентського спротиву О. Різників, М. Суховецького, Д. Шупти та інших учасників руху, випускників українського відділення філологічного факультету ОНУ імені І. І. Мечникова.

Другий варіант

Охарактеризувати одну із відомих вам сучасних спільнот, що просувають націоналістичні ідеї, або спільноту антивакцинологів, або займаються волонтерством (не плутати з блогерством) (аналіз за схемою: засновники та лідер (соціальні мережі); мета або програмові моменти; контент; аудиторія; стосунки з опонентами, конфліктні моменти тощо). Мовностилістичні засоби образності та система образів в молодіжних виданнях (на прикладі спеціалізованих видань та соцмереж в Україні).

2. Перший варіант Написати нарис на основі відвідування Одеської міської бібліотеки імені М. Горького, архівного відділу й спілкування з працівниками бібліотеки про виконання цензурних заборон щодо зберігання й опрацювання літератури репресованих авторів-дисидентів.

Другий варіант

Написати есей на самостійно проглянутий фільм за романом А. Кокотюхи «Нескорений» (2000 р.) (режисер О. Янчук) про роль та діяльність ОУН-УПА на тему: «Чому наразі зростає підтримка, визнання й схвалення діяльності ОУН-УПА в українському суспільстві»

ПИТАННЯ ДЛЯ РІЗНИХ ФОРМ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль

1. Зміст та об'єм поняття «конфлікт», «соціальний конфлікт», «конфліктне середовище».
2. Типології конфліктів. Види соціальних конфліктів.
3. Системи ЗМІ тоталітарних та демократичних держав, їх інформаційні потоки, офіційні та неофіційні.
4. Законодавча система, що регулює інформаційну діяльність в Україні.
5. Матеріально-технічне забезпечення офіційних і неофіційних інформаційних потоків.
6. Форми офіційного нарративу (кампанії, пропаганда, інформаційні війни).
7. Наратив у демократичному суспільстві (дискусії, спори, полеміки).
8. Реклама та PR в офіційних та неофіційних інформаційних потоках.
9. Цензурні заборони та репресивні практики щодо опонентів в інформаційних потоках.
10. Харизматики та їх роль у поширенні ідеології (офіційні та неофіційні інформаційні потоки).
11. ОУН-УПА як опозиційна організація. Етапи розвитку. Підпільна мережа інформаторів та видань.
12. Постаті та діяльність ОУН-УПА. Теодор Дячун. Діяльність та публіцистика.
13. Жіночі постаті ОУН-УПА. Галина Гордасевич, Одарка Гусяк та інші жінки і їх фізичний спротив та роль у створенні жіночих нарративів.
14. Політичне дисидентство в Україні (шістдесятники, дисиденти).
15. Самвидав як субкультурне явище та канал поширення інформації.
16. Дисидентство та підцензурна журналістика.
17. Міфологізація, ритуалізація, пропаганда та інші спільні з офіційними потоками засоби продукування інформації.
18. Гендерна рівність. Феміністичні настрої в Україні. Періоди піднесення руху. Організації, союзи, видання. Жінки і громадські організації, жінки і націоналістичні рухи.
19. Жіноча дисидентська публіцистика. Н. Строката та її публіцистика. Діяльність в США та роль сестринств.
20. Н. Світлична та її редакторська діяльність, роль у поширенні нелегальної літератури. Публіцистика.
21. Г. Могильницька та її роль в Одеському осередку дисидентів. Діяльність, публіцистика.

22. Мистецькі національні рухи та організації. МУР. Публіцистика М. Багряного, У. Самчука та ін.
23. Жіночі наративи. Проблемно-тематичне публіцистики жінок-шістдесятниць, дисиденток. Ознаки жіночого письма.
24. Проблеми тендеру умовах російсько-української війни.
25. Націоналістичні організації в Україні та за кордоном.
26. Офіційні жіночі наративи.
27. Релігійні дисиденти в СРСР. Жінки й поширення релігії (баптистські рухів, п'ятдесятники тощо) та її пропаганда.
28. Релігійне дисидентство на Одещині.
29. Соціальні мережі та поширення сучасних різних спільнот.
30. Молодіжні об'єднання в соціальних мережах та їх наративи. Патріотичний рух та молодь.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Кісь О. Р. Українки в ГУЛАГУ: вижити значить перемогти: монографія. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2017. 288 с.
2. Коваленко А. Комунікаційна парадигма публіцистичного дискурсу дисидентів (на матеріалі текстів Ніни Строкатої). *Діалог: Медіа-студії*. 2015. Вип 20. С. 106–115.
3. Конституція (основний закон) Української соціалістичної республіки. URL : <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1937.html>
4. Конфліктологія: Конспект лекцій. Для підготовки магістрів усіх форм навчання. Київ: ДЕТУТ, 2008. 293 с. <https://lib.iitta.gov.ua/3936/>
5. Обертас Л. Український самвидав: Монографія. Київ: Смолоскип, 2010. 296 с.
6. Петрінко В. С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с. URL : <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31879>
7. Почепцов Г. Дисиденти як нові герої віртуального простору. *Media Sapiens* URL:<https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/7182/2012-05-20-dysydeny-yak-novi-geroi-virtualnogo-prostoru/>
8. Почепцов Г. Сенси і війни : Україна і Росія в інформаційній і смисловій війнах. Київ, 2016. 316 с.
9. Українки в історії / За заг ред. В. Борисенко. Київ: Либідь, 2006. 328 с.

Додаткова

1. Белякова Н. Церкви в Холодной войне: специфика коммуникаций и восприятие «другого». *Государство, религия, церковь в России и за рубежом*. 2017. № 1. URL : <http://www.religion.ranepa.ru/?q=ru/node/1389>
2. Белякова Н. Гендерные стратегии и дисциплинарные практики в религиозных сообществах (совместно с И. Микешиним). *Государство, религия, церковь в России и за рубежом*. 2018. №2. С. 7–16. URL : <http://doi.org/10.22394/2073-7203-2018-36-2-7-16>
3. Гендерні медійні практики / За заг ред. С. Штурхецького URL : <https://books.google.com.ua/books?>
4. Крапотина Т. Г. Основные функции, принципы и ценности молодежных субкультур в современном обществе. *Бизнес. Общество. Власть*. 2015. № 22. С. 100–110.
5. Кулік В. Молода Україна: сучасний організований молодіжний рух та неформальна ініціатива: Дослідження. Київ: Центр дослідження проблем громадянського суспільства, 2000. С. 20–21.

6. Михайленко О. В. Молодіжні субкультури : [хіпі, репери, готи, фрики та інші]. Біологія (наук-метод. журн.). 2016. № 8. Вкладка С. 9–16.
7. Павлюк О. «Традиція і Порядок» зірвала заходи ЛГБТ-активістів у Києві та Одесі. Столична поліція відмовилася приймати заяву. URL : <https://hromadske.ua/posts/tradiciya-i-poryadok-zirvala-zahodi-lgbt-aktivistiv-u-kiyevi-ta-odesi-stolichna-policiya-vidmovilasja-prijmati-zayavu>
8. Радзієвський В. О. Базові резонанси субкультури сучасної України: монографія. Київ : Вид-во «Логос», 2014. 664 с.
9. Теліга Олена. Якими нас прагнете? URL : http://teliga.at.ua/publ/publicistika_o_teligi/jakimi_nas_pragnete/3-1-0-29
10. Хамедова О. А. Ідеологія, гендер, дискурс: новітні підходи до вивчення історії преси. *Вісник Львівського університету: Серія журналістика*. 2019. Вип. 46. 49–56.
11. Хамедова О. А. «Лицар абсурду»: конструювання маскулінності у націоналістичній пресі 1920–1930-х років. *Актуальні проблеми медіапростору*. Київ ; Інститут журналістики, 2019. С. 300–304.
12. Хамедова О. А. Маскуліність пролетаріату: медійні репрезентації повсякденних і дозвіллевих практик у 1920–1930-х років. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2020. Т. 2 (77). С. 55–67.
13. Хамедова О. А. Проблема професійної дискримінації жінки в українській пресі. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія Філологія. 2019. Вип. 2 (42). Ужгород. 228–234.
14. Хамедова О. А. Репрезентація жіночих тілесних практик у західноукраїнській пресі 1930-х років. *Science and Education New Dimension. Humanities and Social Sciences*. 2018. VI (31), I.: 185. Budapest. 47–50.
15. Хамедова О. А. Фемінізм і комунізм: специфіка взаємодії у західноукраїнському медійному дискурсі 1920-1930-х років. *Синopsis: текст, контекст, медіа*. 2020. Т. 26 (3). 98–107.
16. Чорновіл В. Правосуддя чи рецидиви терору. Чорновіл Л. Твори: У 10 т. Т.1. Літературознавство. Критика. Журналістика. Київ : Смолоскип, 2003. С. 71–351.

Електронні інформаційні ресурси

1. Аліфанов А. Молодіжні спільноти у соціальних мережах : різновиди та соціальний потенціал. URL: <http://youthcommunities.tilda.ws/youth-communities>
2. Традиції і порядок. URL: https://t.me/s/tradition_and_orde
3. Офіційний сайт Української гельсинської спілки. URL: <https://helsinki.org.ua/>
4. Українська гельсинська спілка з прав людини URL: <https://www.facebook.com/Ugsp/>
5. Українська Гельсинська спілка. Віртуальний музей URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/REF000430>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний та періодичний контроль		Індивід. завд	Сума балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2		
26	57	20	100

Поточний контроль											Індивід завд	Сума балів
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль №2						
T1	T2	T3	T4	T5	к.р	T6	T7	T8	T9	T10	20	100
4	4	4	4	6	23	24	15	6	6	6		

*Примітка: Контрольна робота за змістовими модулями № 1 здійснюється у формі розгорнутих відповідей на питання після завершення вивчення навчального матеріалу 1 змістового модуля. Питання з Т 1- Т 4 оцінюються від 1-5 балів, Т 5 – від 1 до 3 балів; усього 23 бали.

За кожен повну усну відповідь, роботу на практичному занятті студент отримує від 1-3 балів, за виконання практичного завдання – від 1-3. Всього – 57 балів.

Індивідуальне самостійне завдання здійснюється у форматі усних відповідей на питання під час підготовки до практичних занять, а також письмових відповідей під час написання контрольної роботи.

Для студентів, які набрали впродовж семестру сумарно меншу кількість балів, ніж мінімум для заліку (60), допускається перескладання ПК.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів; глибоко та всебічно розуміє матеріал; знає усі головні поняття та терміни. робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань.	глибоко розуміється на процесах, що уміло застосовує під час написання текстів; уміло використовує рекомендовану літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання; проявляє творчий підхід до виконання практичного завдання під час самостійної роботи і під час формування відповідей на практичних заняттях, написання есею відповідно до тематики та відповідей на питання к/р
Добре	достатньо повно володіє теоретичним матеріалом, та використовує термінологію; вміло апелює до обов'язкової літератури; демонструючи деякі питання не проявляє достатньої глибини та аргументації; вміло узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але припускається незначних.	правильно виконує надані завдання, з незначними помилками; має навички виконання творчих завдань, написання есеїв, вміє викласти та аргументувати власну думку.
Задовільно	на низькому рівні володіє навчальним матеріалом; відтворює частину навчального матеріалу порушуючи логічні зв'язки; знає переважну більшість понять навчального матеріалу; має труднощі із формуванням висновків.	демонструє вміння застосовувати знання в стандартних ситуаціях, має слабкі навички виконання творчих завдань; здобувач має ускладнення під час виділення головного у вивченому; правильно але не повністю відповів на питання в контрольній роботі та не достатньо ґрунтовно виконав науковий есей.
Незадовільно з можливістю повторного складання	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності,
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом	не виконує зовсім практичні завдання або з постійною допомогою викладача.

ПОЛІТИКА КУРСУ

● *Політика щодо дедлайнів та перескладання:* роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання поточних контролів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

● *Політика щодо академічної доброчесності:* списування під час контрольних робіт заборонені (зокрема із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань в процесі заняття. У творчих роботах плагіат не допустимий.

● *Політика щодо відвідування:* відвідування занять є обов'язковим для лабораторних, практичних та семінарських занять під час, яких відбувається оцінювання, за яке нараховуються бали. З об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн-формі за погодженням із керівником курсу.

● Контрольні роботи проводяться з наданням розгорнутих письмових відповідей.

Навчально-методичне видання

КОВАЛЕНКО Алла Федосіївна

**СОЦІАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ В УМОВАХ КОНФЛІКТІВ :
АЛЬТЕРНАТИВНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ПОТОКИ**

Методичні вказівки та завдання
для здобувачів другого (магістерського) рівня
спеціальності 061 «Журналістика»

В авторській редакції

Підписано до друку 30.11.2022. Формат 60x90/16.

Обсяг 1 ум.-друк. арк. Тираж 100 прим.

Зам. № 21/004

Видавець і виготовлювач

С. Л. Назарук

Україна, 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 10

Тел.: 050 905 23 77. E-mail: selen_odessa@ukr.net

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 7024 від 23.12.2019 р.